

**П. М. ЛІСОВСЬКИЙ
Ю. П. ЛІСОВСЬКА**

**ВІЙСЬКОВЕ ПРАВО
УКРАЇНИ:
цифрова держава
та інформаційне суспільство знань**

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

Київ
Видавництво Ліра-К
2023

УДК 344(477)(075.8)
Л63

*Рекомендовано до друку
Науково-методичною радою Університету «Україна»
Протокол № 1 від 24 жовтня 2022 р.*

Рецензенти:

*Барна Н.В., доктор філософських наук, професор;
Бригінець О.О., доктор юридичних наук, професор;
Цимбалюк В.С., доктор юридичних наук, професор.*

Лісовський П.М., Лісовська Ю.П.

Л63 Військове право України : цифрова держава та інформаційне суспільство знань : навч. посіб. Київ : Видавництво Ліра-К, 2023. 162 с.
ISBN 978-617-520-427-6

У навчальному посібнику представлено теоретичні та практичні аспекти військового права України на рівні особи, цифрової держави та інформаційного суспільства знань. Визначено концептуальну модель контррозвідки як координаційно-контрольованої системи превентивних заходів протидії прихованому колаборантизму у сфері правового судочинства поствоєнної України. Прогнозовано у спеціально-цифрових практиках військового права квантову імпульсно-доплерівську інституцію єдиних міжнародно-правових стандартів як запоруку успіху криптосистеми щодо захисту мирного неба України.

Розраховано на студентів, курсантів, ад'юнктів, аспірантів та викладачів вищих навчальних закладів України, а також співробітників спецслужб.

УДК 344(477)(075.8)

ISBN 978-617-520-427-6

© Лісовський П.М., Лісовська Ю.П., 2023

© Видавництво Ліра-К, 2023

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
------------------------	---

РОЗДІЛ 1. СВІТОГЛЯДНА КАРТИНА ВІЙСЬКОВОГО ПРАВА В УКРАЇНІ	6
--	---

1.1. Наукові підходи щодо визначення поняття «Військове право» інформаційного суспільства знань	6
1.2. Класифікаційні особливості інформаційного суспільства знань у системі військового права	19
1.3. Інформаційне суспільство фундаментальних знань як пріоритет військового права особи та держави	27
<i>Контрольні питання</i>	42
<i>Теми для рефератів</i>	42

РОЗДІЛ 2. ІНФОРМАЦІЙНА СТРУКТУРА ВІЙСЬКОВОГО ПРАВА В УКРАЇНІ	43
---	----

2.1. Інформаційний лейтмотив державної влади щодо сфери військового права.....	43
2.2. Концептуальна модель превентивних заходів протидії колаборантним злочинам у контексті військового права	55
2.3. Сучасні інформаційні засоби військового права у суспільстві знань	64
<i>Контрольні питання</i>	93
<i>Теми для рефератів</i>	93

РОЗДІЛ 3. СПЕЦІАЛЬНО-ЦИФРОВІ ПРАКТИКИ У ВІЙСЬКОВО-ПРАВОВІЙ УКРАЇНІ	94
---	----

3.1. Квантова філософія криптосистеми України як спеціально-військова формула правової держави: ентропійний процес інформаційного капіталу знань.....	94
---	----

3.2. Спеціальна імпульсно-доплерівська інституція єдиних міжнародно-правових стандартів як кібервійськова запорука успіху протирадарної системи Заходу, Європи та України	99
3.3. Квантова симуляція щодо спеціально-правового введення ворога в оману	133
3.4. Спеціальна корпускулярно-хвильова структура квантової безпеки як військове право захисту мирного неба України.....	145
<i>Контрольні питання</i>	148
<i>Теми для рефератів</i>	148
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	149

ПЕРЕДМОВА

Сучасні воєнні загрози, зокрема повномасштабне вторгнення з боку російської агресії на нашу святу землю 24 лютого 2022 року, свідчать про термінові докорінні зміни в особовому складі Збройних Сил України, а саме: щодо якісно професійного кадрового забезпечення та щодо науково-інноваційних, конструкторсько-виробничих і нанотехнологічних розробок.

З цією метою автори означеного навчального посібнику системно підходять до написання такої навчально-наукової праці в умовах війни. Адже, маючи багаторічний досвід спеціально-правової практики, один із авторів саме екзистенційно усвідомлює не за спекулятивними та фейковими слухами як маніпулятивним впливом на масову свідомість, а також всілякими плітками, вираженими соціально-побутовою риторикою, що таке філософія війни та миру. При цьому, автори визначили концептуальну модель контррозвідки як координаційно-контрольованої системи превентивних заходів протидії прихованому колаборантизму у сфері правового судочинства поствоєнної України.

Так, дійсно, сучасна війна в Україні – це ще дискретна (цифрова) математика, в якій саме *квантова філософія* як захист мирного неба України у системі *військового права* відіграє її стратегічну обороноздатність. З огляду військового права, як міжгалузевої навчально-наукової дисципліни, для цього мають бути якісні фахівці мудрих рішень, насамперед, у сфері Протиповітряних сил України. **Бо нічого кращого в якісно-професійно діючому житті немає як *військове право*, що системно-аналітично здійснює мудрі рішення щодо Захисту Вітчизни.** Тому автори, що мають військово-генетичне коріння незламного духу патріотизму, і присвячують цей навчально-науковий доробок новому, патріотично згуртованому, та інтелектуальному поколінню в сучасному інформаційному суспільстві знань.

Від авторів

РОЗДІЛ 1.

СВІТОГЛЯДНА КАРТИНА ВІЙСЬКОВОГО ПРАВА В УКРАЇНІ

1.1. Наукові підходи щодо визначення поняття «Військове право» інформаційного суспільства знань

У сучасних умовах України з путінсько-російською агресією особливе місце в наукових дослідженнях, які активізуються з кожним часом як якісний професіоналізм мудрих рішень, посідає військове право інформаційного суспільства знань. З огляду на це саме її окремі аспекти стали предметом численних робіт дослідників. Однак, проблема усвідомлення цього явища залишається відкритою, що є логічним і необхідним, враховуючи стрімкі темпи розвитку суспільних відносин у сфері інформаційних знань. Це пояснюється, в першу чергу, розширенням можливостей інформаційного впливу на суспільні відносини, що спричиняє виникнення нових загроз громадської безпеки та викликає необхідність оновлення та вдосконалення системи її забезпечення. Крім того, поняття «військове право» вимагає якісного переосмислення в поствоєнній Україні, викликаними докорінними змінами критеріального феномена інформаційного суспільства знань і домінуючими тенденціями розвитку світового співтовариства, яке значною мірою отримує саме «інформаційний» вимір.

У цьому сенсі масштабність сучасних перетворень інформаційної сфери суспільства знань поствоєнної України (а не лише споживача) є причиною виникнення ряду теоретичних і практичних проблем, що потребують уточнення поняття військове право та надання йому більш потужного і системного характеру в лексико-семантичному навантаженні нейролінгвістичного поля.

Варто почати з понять, які є значними для нашого дослідження. З метою окреслення особливостей сприйняття поняття «забезпечення воєнного права» у межах даного вивчення, доцільно акцентувати увагу на визначення самого поняття «забезпечення».

Тлумачні словники, у більшості випадків, наводять подвійне смислове семантичне значення слова «забезпечення»:

- 1) постачаючи щось у достатній кількості, задовольняти кого, будь-що у якихось потребах;
- 2) створювати надійні умови для здійснення будь-чого; гарантувати щось;
- 3) захищати, охороняти будь-кого, будь-що від небезпеки [20, с. 375].

Як вважає Стрельцов А.О. у своїх дослідженнях стосовно поняття «забезпечення»: «Забезпечення є сукупністю діяльності по забезпеченню, засобів забезпечення та суб'єктів забезпечення. Діяльність по забезпеченню полягає у наданні допомоги суб'єктам для досягнення поставлених цілей. Засоби забезпечення утворюють сукупність матеріальних, духовних, фінансових, правових, організаційних і технічних засобів, необхідних для здійснення діяльності по забезпеченню. Суб'єктами забезпечення є індивіди, організації та органи держави, що здійснюють діяльність по забезпеченню» [117, с. 44].

Ожегов С.І. словом «забезпечити» розуміє «зробити щось цілком можливим, дійсним, реально здійсненим» [90, с. 49].

Отже, термін «забезпечення» містить в собі відповідну діяльність у всій повноті змістовних та структурних елементів як сукупної матриці з її компонентами.

У спеціально науковій літературі відсутній єдиний усталений погляд на зміст поняття «військове право» в інформаційному суспільстві знань. За постсучасних умов воєнного стану в Україні існує необхідність уточнення поняття військового права, яке сприятиме осмисленню перспективних змін інформаційного суспільства знань та дозволить повніше розкрити її зміст та надання йому більш широкого й системного характеру, що є належним.

У військовій сфері сектору інформаційної безпеки України варто зазначити тлумачення дослідника Кормича Б.А. щодо інформаційного права як «встановлення законом правил, за якими відбуваються інформаційні процеси в державі, що забезпечують гарантовані Конституцією умови існування і розвитку людини, всього суспільства та держави» [58, с. 142].

У цьому змісті ряд дослідників пропонують наступне авторське визначення «інформаційної безпеки» – це стан захищеності особи, держави і суспільства, при якому досягається інформаційний розвиток (технічний, інтелектуальний, соціально-політичний, морально-етичний), за якого сторонні інформаційні впливи не завдають їм суттєвої шкоди [47, с. 10]. Варто зазначити, що в даному визначенні присутня не тільки пасивна складова «ступінь захищеності», але й активна складова «інформаційний розвиток» (технічний, інтелектуальний, соціально-політичний, морально-етичний).

Вітчизняні дослідники Андреев В.І., Хорощко В.О., Чередниченко В.С., Шелест М.Є. з огляду військового інформаційного права сектору безпеки розуміють захищеність інформації та інфраструктури, яка її підтримує від випадкових або навмисних впливів природного або штучного характеру, які можуть завдати неприйнятної шкоди суб'єктам інформаційних відносин, у тому числі власникам і користувачам інформації й підтримуючої інфраструктури [6, с. 55].

Петрик В.М. тлумачить інформаційну безпеку як стан захищеності об'єктів (особистого, суспільства, держави, інформаційно-технічної інфраструктури), за якого досягається його нормальне функціонування незалежно від наявності внутрішніх і зовнішніх інформаційних впливів [96, с. 160–161].

Баранов О.А. надає визначення інформаційного права, що є надто актуальним в умовах нашої Вітчизняної війни з путінсько-російською агресією, «як стану захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства й держави», за якого зводиться системний аналіз «заподіяння збитків через неповноту, несвоєчасність і недостовірність інформації, через негативний інформаційний вплив,

негативні наслідки функціонування інформаційних технологій, а також через несанкціоноване поширення інформації» [10, с. 134].

З огляду військового права сектору інформаційної безпеки Калюжний Р.А. вважає, що інформаційна безпека – це вид суспільних інформаційних правовідносин щодо створення, підтримки, охорони та захисту бажаних для людини, суспільства і держави безпечних умов життєдіяльності; суспільних правовідносин пов'язаних із створенням, розповсюдженням, зберіганням та використанням інформації [98, с. 20].

У цьому сенсі вчений Цимбалюк В.С. зазначає, що інформаційна безпека – це стан захищеності передбачених законодавством норм і параметрів інформаційної процесії та відносин, що забезпечує необхідні умови існування держави, людини та суспільства як суб'єктних процесів і відносин [103, с. 78–79].

Крім того, з огляду військового права сектору інформаційної безпеки в суспільстві знань Харченко Л. С., Ліпкан В. А., Логінов О. В. описують інформаційну безпеку як складову національної безпеки, процес управління загрозами та небезпеками (результат управління загрозами та небезпеками) державними і недержавними інституціями, окремими громадянами, за якого забезпечується інформаційний суверенітет України [126, с. 46].

З цього приводу дослідник Максименко Ю.Є. підкреслює інформаційну безпеку як результат управління реальними чи (та) потенційними загрозами (небезпеками) з метою задоволення національних інтересів людини, суспільства та держави в інформаційній сфері [72, с. 52].

Вчений Марущак А.І. військовий інформаційний захист описує через комплекс прав людини: а) вільно, безперешкодно, на свій розсуд бути суб'єктом інформаційних процесів шукати, отримувати і поширювати інформацію; б) комплекс прав людини на захист від неправомірного інформаційного втручання (право на конфіденційність інформації про особисте життя і право на захист від поширення викривленої інформації, яка завдає шкоду її честі та репутації) [78, с. 82].

Ряд дослідників пропонують наступне визначення військового права в секторі інформаційної безпеки: «...це стан захищеності інформаційного простору, який забезпечує його формування і розвиток в інтересах громадян, організацій і держави в цілому, захист від неправомірного зовнішнього і внутрішнього втручання; стан інформаційної інфраструктури, процесів, за яких інформація використовується суворо за призначенням і не впливає негативно на інформаційну чи інші системи як самої держави, так й інших країн при її використанні [82, с. 196].

Вчені Олійник О.В., Соснін О.В., Шиманський Л.Є. військове право в секторі інформаційної безпеки ініціюють через призму загроз як «...комплекс системних упереджувальних заходів із наданням гарантій захисту життєво важливих інтересів особистості, суспільству і державі від негативних інформаційних впливів в економіці, внутрішній і зовнішній політиці, в науково-технологічній, соціокультурній і оборонній сферах, системі державного управління, самостійного і незалежного розвитку всіх елементів національного інформаційного простору та забезпечення інформаційного суверенітету країни, захисту від маніпулювання інформацією і дезінформацією та впливів на свідомість, підсвідомість і психіку як індивіда, так і суспільства в цілому, спроможність держави нейтралізувати чи послабити дію внутрішніх і зовнішніх інформаційних загроз» [92, с. 540–541].

Таким чином, системний характер військового права в секторі інформаційної безпеки дозволяє визначити її забезпечення як складний, комплексний вид діяльності. Для виокремлення складових його загальної структури найчастіше використовуються такі термінологічні конструкції як «напрями», «механізми» та «шляхи» забезпечення. Результати аналізу різноманітних джерел свідчать про недостатню розробленість та систематизованість структурних складових забезпечення інформаційної безпеки. Однак саме розуміння забезпечення інформаційної безпеки як комплексного виду діяльності дозволяє гармонізувати термінологію

і здійснювати не лише структурний, а й глибокий змістовний аналіз, в повній мірі застосовуючи потенціал діяльнісного підходу.

Ліпкан В.А., Максименко Ю.Є., Желіховський В.М. військове право в системі забезпечення інформаційної безпеки розуміють сукупність інформаційно-аналітичних, теоретико-методологічних, адміністративно-правових, організаційно-управлінських, спеціальних та інших заходів, спрямованих на забезпечення стійкого розвитку об'єктів інформаційної безпеки, а також інфраструктури її забезпечення [66, с. 158].

Отже, автори означеного навчального посібнику пропонують розуміти в феномені військове право сектору інформаційної безпеки як комплекс превентивних дій економічного, політичного, юридичного, технологічного та організаційного характеру, спрямованих на попередження, виявлення і ліквідацію воєнних загроз інтересам особи, держави та інформаційного суспільства знань.

У постсучасному суспільстві знань система забезпечення військового права України щодо сектору інформаційної безпеки створюється і розвивається відповідно до Конституції України та інших нормативно-правових актів, що регулюють військово-суспільні відносини в інформаційній сфері. Основу такої поствоєнної системи складають органи, сили та засоби сектору інформаційної безпеки та оборони, які застосовують саме спеціально-військовий комплекс адміністративно-правових, інформаційно-аналітичних, організаційно-управлінських, та інших заходів, спрямованих на координацію стійкого функціонування системи державного управління.

Згідно зі ст. 2 Закону України «Про основи національної безпеки України» правову основу у сфері національної безпеки України становлять Конституція, цей та інші закони України, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також видані на виконання законів інші нормативно-правові акти.

Серед таких актів слід окремо виділити Закони України: «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки», «Про Концепцію Національної програми інфор-

матизації», «Про Національну програму інформатизації», «Про інформацію», «Про державну таємницю», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», «Про доступ до публічної інформації»; Проект Закону України «Про Концепцію національної інформаційної політики»; Указ Президента України «Про заходи щодо вдосконалення формування та реалізації державної політики у сфері інформаційної безпеки України».

Згідно ст. 2 Закону України «Про основи національної безпеки України», Стратегія національної безпеки України і Воєнна доктрина України є документами, що обов'язкові для виконання, і основою для розробки конкретних програм за складовими державної політики національної безпеки [39].

Досліджуючи проблеми військового права, зокрема в секторі інформаційної безпеки, необхідно враховувати, що з огляду військового права інформаційна безпека є складовою частиною інформаційних технологій. Процес стрімкого розвитку та поширення нових інформаційних та телекомунікаційних технологій набуває в постсучасному світі характер глобальної інформаційної революції. Цей процес безпосередньо впливає на всі сфери функціонування держави: воєнну політику, економіку, управління, фінанси, культуру, науку та розвиток інформаційних відносин. Остання категорія не достатньо досліджена в працях сучасних вчених як інформаційне суспільство знань. Необхідно зазначити, що саме таке інформаційне суспільство знань виступає однією з основних принципів (критеріїв) у формуванні військової правової науки, в тому числі адміністративному праві як складової політики національної безпеки.

Адже інформаційні технології все більше виступають каталізатором змін правових відносин саме у поствоєнній державі, стають одним із чинників досягнення максимально позитивного результату в соціальних відносинах. Але одночасно виникає проблема формування низки негативних аспектів, які пов'язані з використанням інформаційних технологій: незаконне використання авторських прав, несанкціонований доступ до приватної

та секретної інформації на всіх рівнях (від приватного до державного), несанкціонований вплив на кіберобчислювальні пристрої з метою виведення їх з ладу з допомогою спеціальних програм («кібертероризм»). Усі ці негативні фактори вимагають принципово нових підходів у системі військового права, а саме: щодо вивчення його проблем як співвідношення у ньому понять «національна безпека», «адміністративно-правове регулювання інформаційних відносин» та «інформаційна безпека». Ці підходи повинні базуватися на досягненнях наукового аналізу, знаходячи відображення в прийнятті практичних рекомендацій щодо захисту інформаційного простору України від протиправних посягань окремих осіб та організацій.

У сучасній правовій науці військові проблеми формування та розвитку інформаційної сфери знань, як суспільної безпеки України, в контексті адміністративного регулювання з боку держави розглядають такі відомі вчені-адміністративісти, як Бандурка О.М., Братков І.С., Копан О.В., Столбовий В.П., Мурашин О.Г., Ліпкан В.А., Заросило В.О., Шамрай В.О. та ін. Розгляд цього військово-правового феномену як складного явища відбувається в аспекті розвитку суспільних відносин, які пов'язані з інформацією, та регулювання цих відносин з допомогою адміністративно-правових норм.

Завдання вивчення військового права в секторі інформаційної безпеки України полягає у визначенні адміністративної складової забезпечення інформаційної безпеки в державі, принципу системності в інформаційній сфері, структурування рівнів впливу інформаційного середовища на адміністративне регулювання України й вироблення універсального алгоритму захисту суспільства, особи та держави від інформаційних небезпек в адміністративному середовищі.

Адміністративне регулювання військового права в секторі інформаційної безпеки, на нашу думку, є спеціально-військовим комплексом заходів законодавчого й адміністративного характеру з метою досягнення режиму законності та порядку у сфері інфор-

маційних відносин і забезпечення прав всіх учасників суспільства у сфері інформації, що декларуються та охороняються державою.

Цей спеціально-військовий комплекс як координаційних заходів складається з двох основних блоків: законодавчого та адміністративного. Законодавчий блок – це низка законодавчих актів, які декларують права всіх суб'єктів права України на вільний доступ до інформації, визначають права і свободи громадян та інших суб'єктів права в інформаційній сфері. До цих нормативних актів слід віднести Конституцію України [54], Закони України «Про інформацію» [36], «Про основи національної безпеки» [39] та «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» [40].

Адміністративний блок визначається наявністю компетенції у відповідних органів державної виконавчої влади, завданням яких є підтримання стану інформаційного захисту суспільства від протиправних і злочинних посягань. До цих органів виконавчої влади належать загальні органи виконавчої влади, а саме Кабінет Міністрів України, Міністерства та відомства спеціальної компетенції (Міністерство економіки, Міністерство оборони України, Міністерство інформаційної політики та ін.) і спеціальні органи виконавчої влади, завданням яких є охорона правопорядку в Україні (Міністерство внутрішніх справ, Служба безпеки України, Державна прикордонна служба України).

Окремим блоком у системі розгляду проблеми військового права як інформаційного суспільства знань сектору інформаційної безпеки в адміністративному аспекті, на нашу думку, є науковий блок, який необхідно виокремити. Адже ця проблематика розглянута в сучасній військово-правовій науці неповно і фрагментарно. Саме відсутність чіткого діалектичного взаємозв'язку між розв'язанням проблеми військового права сектору інформаційної безпеки на теоретичному рівні та впровадженням результатів досліджень у життя стає окремою воєнною загрозою суспільним відносинам у цій сфері.

Адміністративно-правова діяльність України в сфері захисту військового права сектору інформаційної безпеки є активною категорією правового життя, завдання якої – забезпечення наявності відносин в інформаційній сфері, тобто самого об'єкта охорони. Адже постсучасне військове право як основний комплекс превентивних заходів щодо воєнних загроз і небезпек саме в інформаційній сфері знань – це наявність суб'єктів та їх вольових дій з метою завчасного недопущення перешкод для ефективного функціонування інформаційних і телекомунікаційних мереж у державі.

Головною ланкою, яка пов'язує ці компоненти, є військово-наукові розробки в галузі адміністративного захисту інформаційної сфери та вироблення прикладних засад протидії протиправним проявам у цій сфері життєдіяльності поствоєнної держави. Прикладним аспектом розгляду питання військового права, зокрема сектору інформаційної безпеки, є вироблення методологічних засад забезпечення безпеки інформаційних відносин у системі адміністративної діяльності держави [12, с. 222–225].

У військовому праві з огляду інформаційної безпеки важливо розробити механізми генерації нових рішень, що дозволять адекватно реагувати на погрози саме інформаційної безпеки або передбачати нові погрози та вміти їм протистояти.

Всі громадяни України, юридичні особи і державні органи мають право на інформацію, що передбачає можливість вільного одержання, використання, поширення та захисту інформації, необхідної для реалізації своїх прав, свобод і законних інтересів [36].

Крім того, варто вкотре акцентувати увагу щодо військового права сектору інформаційної безпеки – це стан захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави, за якого запобігається нанесення шкоди через:

- неповноту, невчасність та невірогідність інформації, що використовується;
- негативний інформаційний вплив;
- негативні наслідки застосування інформаційних технологій;